

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НА ТЕМУ: «ДУМИ ТА ІСТОРИЧНІ ПІСНІ»

Підготувала учениця 10 класу:

Колодяжна Вікторія

Думи та історичні пісні

Думи та історичні пісні

- Жанр думи притаманний лише українській національній культурі. Його появу дослідники пов'язують із козаччиною, оскільки основним мотивом дум була боротьба козаків за незалежність Батьківщини. Уже з 17-18 ст. історичні думи та пісні стали одним із найяскравіших явищ української народної музики. Безпосереднім джерелом виникнення дум стала традиція історичних пісень часів Київської держави, що прославляли князів, військові походи та інші історичні події. Залежно від змісту, думи умовно можна розподілити на цикли. Зокрема більша частина дум присвячена боротьбі з турецькими та польськими поневолювачами. Авторами дум були переважно учасники козацьких битв і походів, а виконували їх кобзарі, лірники, бандуристи речитативом у супроводі своїх інструментів. За обсягом думи більші, ніж історичні пісні, складніші за будовою та відзначаються молитовною формою. Початком думи є зачин, що вказує на місце або час дії.

Особливість дум

Особливістю дум є також неподільність на строфи і нерівномірність рядків. Рядки в думі можуть бути й не заримованими, але виконується дума завжди з виразним ритмом. Іван Франко назвав думи й історичні пісні безсмертними пам'ятками, створеними генієм самого народу. Дума - розгорнута музично-поетична розповідь-імпровізація в супроводі музичного інструмента (зазвичай кобзи, ліри, бандури чи торбана)

Історичні Пісні

Історичні пісні

- Історичні пісні, як і думи, присвячені конкретним історичним подіям, оспівуванню історичних осіб. Найдавнішими з них є пісні пов'язані з добою козаччини, зокрема- "Пісня про Байду", що змальовує народного улюбленця Байду Вишневецького, який потрапив у неволю і зазнавши страшних катувань-не зрадив свою Батьківщину.

Популярна історична пісня

- Упродовж віків залишається популярною історична пісня-марш, присвячена героям-гетьманам Петрові Дорошенкові та Петрові Сагайдачному, "Ой, на горі та женці жнуть". Героями історичних пісень, як і героями дум, були Богдан Хмельницький, Максим Кривоніс, Іван Богун та інші історичні діячі. Історична пісня відрізняється від думи куплетною побудовою, римованими рядками та віршовим розміром. **Історичні пісні** — це фольклорні твори, присвячені певній історичній події, чи відомій історичній постаті. Думи та історичні пісні є провідними жанрами українсько народної пісенної творчості. Їхні образи, захоплення українським історичним епосом знайшли своє втілення і в інших видах мистецтва.

Кобза

- Кобза- щипковий інструмент(подібний до середньовічної лютні)

Бандура

Бандура - український національний струнно-щипковий музичний інструмент. Бандура поширилась в Україні з 15 ст. і побутувала поруч із кобзою до 18 ст., коли майже зовсім витіснила її. З того часу бандуру іноді також називають кобзою.

Торбан

Торбан - народний струнний щипковий музичний інструмент (30 — 40 струн). Був поширений з першої половини 18 до початку 20 століття в Україні, Польщі і Росії.

Ліра

Ліра - струнний смичковий музичний інструмент. Ліра в Україні поширилася переважно в 17 ст. Своєрідність будови цього інструменту сприяла легкому його освоєнню сліпими лірниками: за допомогою клавіш можна вкорочувати струну, а ручка, яку обертає музикант, механічно видобуває звуки.

Думи

Думи

- Думи - це поетичні сюжетні твори, в яких епічна оповідь переплітається з емоційно насиченими відступами.
- Композиція в думах стала, класична. Як правило, твір розпочинається заспівом, який ще називають «заплачкою». Далі йде сама оповідь, побудована найчастіше за принципом паралелізму. Завершується твір кінцівкою (славослів'ям), де проголошується хвала героям, подіям і слухачам.

ЖИТТЯ

З ЖИТТЯ КОБЗАРІВ ТА ЛІРНИКІВ

Невід'ємною частиною традиційного сільського та міського громадського побуту аж до початку ХХ сторіччя було кобзарство і лірництво.

Кобзарями (бандуристами) і лірниками – мандрівними музикантами й співцямиставали, як правило, сліпі (повністю чи частково) люди.

Історичні пісні

Історичні пісні

Історичні пісні, як і думи, присвячені конкретним історичним подіям, оспівуванню історичних осіб.

Найдавнішими з них є пісні, пов'язані з добою козаччини, зокрема - "Пісня про Байду", що змальовує народного улюбленця Байду Вишневецького.

Знищення та відродження

Знищення та відродження

У 1930-их р. було розгорнуто кампанію боротьби проти українського націоналізму. Багато кобзарів були заарештовані та й зникли безслідно. Чутки про те, що було скликано З'їзд кобзарів де всіх учасників було страчено, доказів не знайшли. Наприкінці ХХ ст. Київський Кобзарський Цех почав відродження традиції Кобзарства.

Композиційна будова дум

Композиційна будова дум.

- **Зачин** - вступ, початок, який наявний також і в билинах, історичних піснях. Зачин найчастіше починається вигуком «ой», вказує на місце, час дії, готує читачів до подальшої історії.
- **Кінцівка** ж думи, в якій уславлюються герої, змальовані в ній історичні події, називається **славословієм**.

Кобзарство

Кобзарство

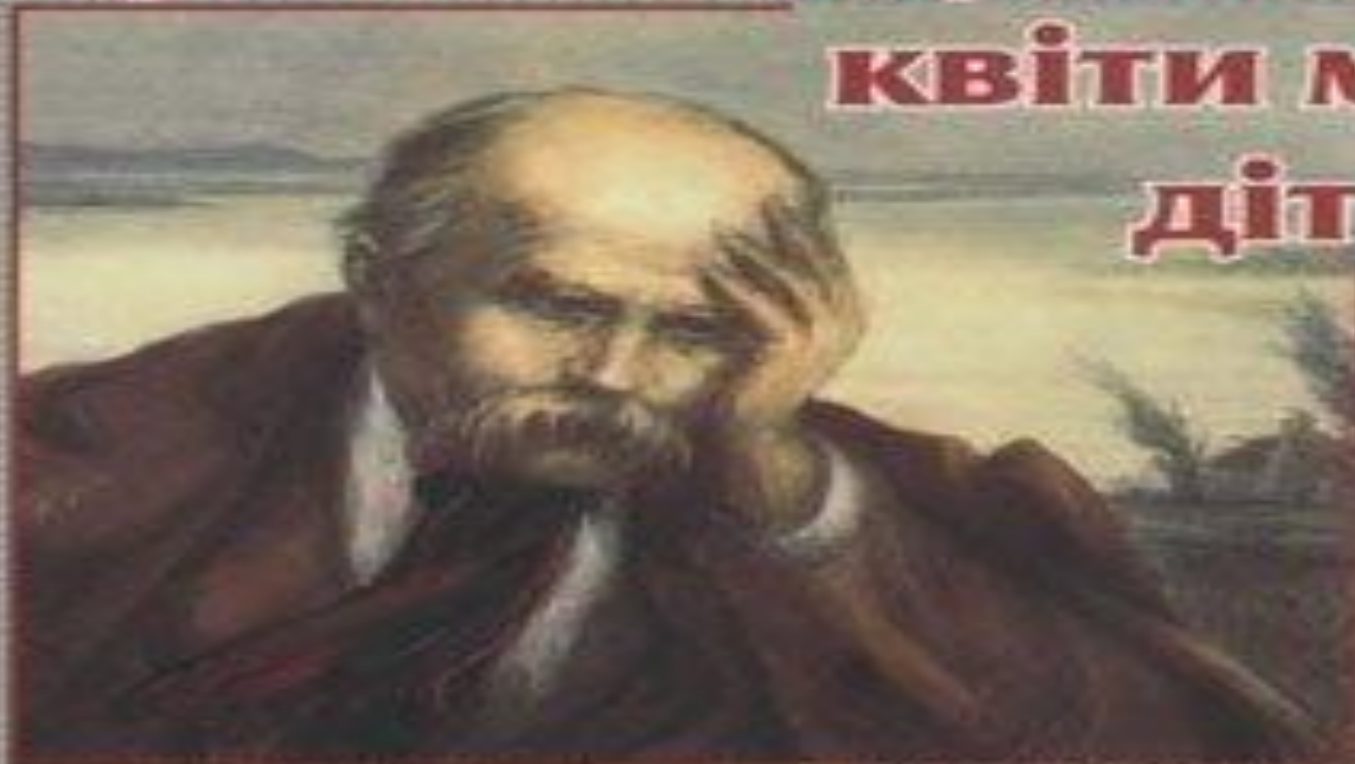
Кобзарство – унікальне явище не лише української, а і світової культури. Його носії – кобзарі, впродовж століть зберігали духовний генофонд народу, будили в ньому національну свідомість, передавали тисячолітню мудрість, розкривали правду життя, закликали до активності, згуртованості, боротьби зі злом. Їх просвітницька діяльність заборонялася, їх сотнями нищили, приречували на вимирання. Разом зі знищенням кобзарів, нищився і неоціненний духовний спадок України – думи, історичні пісні, звичаї, мова, знання древності та історії. Неможливо уявити творчі здобутки Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Миколи Лисенка без кобзарської тематики.

Думи

Т. ШЕВЧЕНКО

**Думи мої, думи мої,
квіти мої,
діти...**

літературно-музична композиція

Жанри

Жанри української пісні

- ▣ Календарно-обрядові (веснянки, щедрівки...)
- ▣ Пісні кріпацького побуту (чумацькі, бурлацькі...)
- ▣ Родинно-обрядові та побутові (весільні, танцювальні, поховальні...)
- ▣ Пісні солдатського побуту (рекрутські, стрілецькі...)
- ▣ Ліричні пісні й балади
- ▣ Історичні пісні та думи

Кобзарі нашого часу

Кобзарі нашого часу Віктор Мішалов у Харкові

Народився 4 квітня 1960 року в Сідней, (Австралія). Закінчив музичний факультет Сіднейського державного університету (1984 р.), Сіднейський педагогічний інститут (1986 р.). Із 1970 року вивчав гру на бандурі у П. Деряжного, Г. І. Бажула, а потім на стипендію Австралійської Ради Мистецтв у Північній Америці у П. Ф. Гончаренка, Г. Т. Китастого, П. І. Китастого, В. К. Ємця та Л. Г. Гайдамаки. В Київській консерваторії з 1979-84, клас бандури (проф. С. Баштана), диригування (проф. М. Т. Щоголь), вокал (проф. М. Єгоричевої та М. Кондратюка). Рівночасно в Києві вивчав гру на старосвітській бандурі у Г. К. Ткаченка. Працював викладачем у школах в Австралії та з 1988 року в Торонто (Канада). Із 1988 року концертмейстер Української Капели Бандуристів ім Т. Г. Шевченка. Основоположник Канадської Капели Бандуристів (1991). Від жовтня 1999 р. — заслужений артист України. Орден «За заслуги» III ст. (серпень 2009 року).

Види дум

*Думи - це гордість героїчного
народного епосу України*

Хорове мистецтво

Хорове мистецтво

В духовній культурі козацької держави високого розвитку досягло **хорове мистецтво**. Впродовж багатомісячного періоду національно-визвольної боротьби український народ поряд з піснями творив думу — героїчну, драматизовану і водночас пройняту великим ліризмом поезію. Вони мали своєрідну художню форму і виконувалися під акомпанемент бандури (кобзи) або ліри.

Колісна ліра

Бандура